

11.5.2001

Ehdotus Sovittelu koulussa -hankkeesta

Puopellon koulu

Työryhmä: Apulaisrehtori Aki Kaisalmi kaisalmi@tkukoulu.fi
 Opinto-ohjaaja Petri Niemi petniemi@tkukoulu.fi
 Koulupoliisi Markku Paija markku.paija@turku.poliisi.fi
 Erityissosiaalityöntekijä Eero Pulli eero.pulli@turku.fi
 Nuorisotyön ohjelmasihtööri MML Juhani Rantanen mll.vspiiri@kolumbus.fi

Tiedoksi: Rehtori Eira Vainio-Rantanen
 Oppilaskunnan ohjaaja Anne Päällysaho
 Koulun suunnitteluryhmä

Sisällys

Taustaa

Toiminnan kehittämisen tavoitteet

Toiminnan kehittäminen

Ongelmia ennaltaehkäisevä toiminta

Rangaistuksien ja ongelmatilanteiden ratkaisun kehittäminen

Ongelmaratkaisun kehittämis ehdotus

1. Yhden tunnin jälki-istunnot

1.1. Oppitunneilla annetut rangaistukset

1.2. Oppituntien ulkopuolella annetut rangaistukset

2. Kahden tunnin jälki-istunnot

3. Rankaisuperusteita ja menettelytapaehtotuksia

Sovittelumenettely on vaihtoehto yllä mainituille rankaisumenettelyille

Taustaa

- Toiminnan eli rankaisu- ja ongelmatilanteiden ratkaisun kehittämisen perustana toimivat Puopellon koulun oppilaskuntatyö, tukioppilaskoulutus, toiminta oppilaiden ryhmäyttämiseksi, toiminnallisten draamamenetelmien käyttö sekä kiusaamistapausten käsittely ratkaisukeskeisillä ja systeemiteoriaan perustuvilla menetelmillä.
- Puopellon koulun järjestyssäännöt
- Oikeusministeriön julkaisu ”Rikoksantorjunnan neuvottelukunnan asettaman koulutyöryhmän muistio 9.2.1998 ”(<http://www.om.fi/1063.htm>).
- Opetusministeriön aloite sovittelutyöstä koulussa (http://www.minedu.fi/opm/uutiset/archive/2001/03/15_2.html).
- Terveyden edistämisen keskuksen ja opetusministeriön Connect. fi –seminaari kouluväkivallan sovittelusta (<http://www.health.fi/connect/index.html>).
- Opeushallituksen Terve itsetunto -projekti (<http://www.edu.fi/projektit/terveitsetunto/>).

Toiminnan kehittämisen tavoitteet

Kehitystyö etenee vaiheittain. Vaihe 1 toteutetaan lukuvuonna 2001 - 2002 ja vaihe 2 lukuvuonna 2002 - 2003.

Vaihe 1: Vuorovaikutuksen lisääminen käytettäessä perusopetuslain ja asetuksen mukaisia menettelyjä oppilaan ojentamiseksi: jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja tehtävien suorittamista työpäivän päätyttyä. Sovittelukoulutus oppilaille ja opettajille.

Vaihe 2: Ongelmatilanteiden ratkaiseminen vaihtoehtona sovittelu. Sovittelijana toimii koulutettu oppilasryhmä opettajan tai ulkopuolisen sovittelijan johdolla.

Toiminnan kehittäminen

Ongelmia ennaltaehkäisevä toiminta

Oppilaskuntatyö

1. Tukioppilaille: Koulutusta jatketaan sovittelukoulutuksella ja pyritään luomaan oppilaille valmiuksia ratkaisuun johtavan keskustelun johtamiseen oppilasryhmässä.
2. Muu oppilaskuntatyö: Oppilaskuntatyöstä kehitetään opetussuunnitelmallisempaa ja siten arvioitavaa toimintaa. Työ jaetaan vastuullisten opettajien vetämiin hankkeisiin. Edustuksellisuus eli nimettyjen oppilaiden oppilaskuntatyö jäisi yhdeksi osa-alueeksi. Hankkeet olisivat avoimia koko oppilaskunnalle ja ryhmän kokoonpano määräytyisi hankekohtaisesti. Eri hankkeita:
  - Välituntitoiminta
  - Päihteettömyys
  - Kestävä kehitys
  - Erilaisuus
  - Oppilaskunnan julkaisut

Koulutus opettajille

1. Sovittelukoulutus
2. Muu vuorovaikutustaitoja ja -menetelmiä kehittävä koulutus

Päihteettömyysvalistusohjelma

- 7.lk: tupakoimattomuus- ja päihteettömyysvalistus, kouluterveydenhuolto
- 8.lk: kouluterveydenhuolto
- 9.lk: koulupoliisi

Rangaistuksien ja ongelmatilanteiden ratkaisun kehittäminen

Kehittämisperiaatteena on vuorovaikutuksen lisääminen ongelman eri osapuolten välillä. Rankaisija myös työstää ongelman ratkaisuun pyrkien. Pyritään pois rankaisun toteavasta ja tuottamattomasta luonteesta, sen sijaan pyrittäisiin toimintaan, joka kehittäisi tilannetta positiiviseen suuntaan

Ongelman käsittelyn vaiheet:

1. Ongelman kartoitus
2. Osallisten kartoitus
3. Ratkaisutavan valinta
4. Ongelman käsittely ryhmäilmionä

Rangaistuksia, joiden sisältöä kehitetään (perusopetusasetus 17 §)

- laiskanläksy
- ilmoitus kotiin
- 1h jälki-istuntoa
- 2h jälki-istuntoa

Ongelmaratkaisun kehittämisehdotus

Vaihe 1

1. Yhden tunnin jälki-istunnot

Yhden tunnin jälki-istunto on muoto kirjata rike ja se määrittää rangaistuksen pituuden enimmillään. Jälki-istunto voisi kestää lyhyemmänkin ajan. Alla mainituistakin rikkeistä pidetään edelleen kirjaa ja rankaisumenettelystä tiedotetaan kotiin (perusopetuslaki 36 §). Jälki-istunnon aikana olisi tarkoitus keskustella ongelmasta eli tuokiolla on kasvatuksellinen, tavoitteellinen ja vuorovaikutuksellinen luonne. Yhden tunnin jälki-istuntoja ei voisi määrätä suoritettaviksi yleisenä jälki-istuntopäivänä

1.1. Oppitunneilla annetut rangaistukset

Rangaistuksen antaja työstäisi rikkeet määräämäänään ajankohtana. Ongelmaa työstettäisiin keskustellen ja puutteellisia suorituksia korvaten pyrkien vaiheittain parempaan lopputulokseen.

1.2. Oppituntien ulkopuolella annetut rangaistukset

Luokanvalvoja valvoisi tai järjestäisi rangaistuksen suorittamisen, kun kyse on yhden tunnin jälki-istunnosta. Luokanvalvoja voi siis määrätä esim. jaksoittain hänelle sopivan jälki-istunto suorittamisenajankohdan. Jälki-istunnolla on kasvatuksellinen, tavoitteellinen ja vuorovaikutuksellinen luonne.

2. Kahden tunnin jälki-istunnot

Kahden tunnin jälki-istunnot olisivat vuorolistan mukaan valvottavia rangaistuksia. Jälki-istuntopäivä olisi esim. kerran kuussa.

3. Rankaisuperusteita ja menettelytapaehtoja

Oppitunnin häirintä: Jälki-istunnon aikana keskustellaan ongelmasta. Tarvittaessa ongelma johtaa ryhmä- tai pienryhmäkeskusteluun.

Epäasiallinen käytös, valehtelu, väärentäminen, järjestyssääntöjen rikkominen, vilpillinen menettely: Oppilaan huoltaja kutsutaan tarvittaessa jälki-istuntoon.

Myöhästely, lunttaus, määrätyn tehtävän laiminlyönti: Jälki-istunnon aikana keskustellaan ongelmasta tai oppilas suorittaa puutteellisesti suoritettavat tehtävät.

Ilkivalta: Rankaisu tapahtuu työpalveluna rankaisunantajan järjestelyn mukaisesti.

Kiusaaminen: Kiusaamistapauksien käsittelyssä pyritään johdonmukaisesti eri osapuolten kohtaamiseen. Sen tulee olla kaikissa tapauksissa toiminnan lopputavoite. Käsittely etenee seuraavasti: 1. Ongelman kartoitus, 2. Osallisten kartoitus, 3. Ratkaisutavan valinta, 4. Kiusatun valmistaminen ongelman käsittelyyn, 5. Ongelma käsittely ryhmäilmionä.

Hankalat tapaukset käsitellään oppilashuoltoryhmässä.

Tupakointi ja koulualueelta poistuminen: Rankaisumenettely etenee vaiheittain:

1. Kotimuistutus. Rangaistus annetaan kaikille koulualan ulkopuolella maleksiville oppilaille.
2. 1h jälki-istuntoa. Terveyskasvatustietoa, kalvomateriaali keskustelun pohjaksi
3. 1 h jälki-istuntoa. Huoltaja kutsutaan myös paikalle. Huoltajan kanssa käydään lyhyt neuvottelu tilanteen korjaamiseksi ja suunnitelma kirjataan.
4. 2 h jälki-istuntoa. Terveyskasvatustietoa videolta.
5. 2 h jälki-istuntoa. Koulupoliisi valvoo.

Rangaistuksista pidetään erillistä kirjaa, joka on rangaistuskirjan liite.

Vaihe 2

Sovittelumenettely on vaihtoehto yllä mainituille rankaisumenettelyille

Sovittelun ensisijainen tavoite on kehittää oppilaiden kykyä ratkaista erilaisuuteen ja ryhmän tavoitteelliseen toimintaan liittyviä ongelmia. Sovittelijoina toimivat sovitteeluun koulutetut tukioppilaat opettajan tai ulkopuolisen vapaaehtoisen sovitteelijan avustuksella. Todennäköisimpiä soviteltavia tapauksia ovat ongelmat, joilla on ryhmäilmion luonne: oppitunnin häirintä, kiusaaminen, epäasiallinen käytös jne. Sovitteluajankohta määriteltäisiin tapauskohtaisesti, pääsääntöisesti se kuitenkin olisi koulupäivän aikana. Sovittelu on siis tapauskohtaisesti vaihtoehto rangaistuksille. Sovittelusta pidettäisiin erillistä kirjaa, joka on rangaistuskirjan liite. Sovitteluun johtavaan menettelyyn voi aloitteen tehdä opettajan lisäksi myös oppilas.

Toisaalta sovitteulla on vertaissovitteulun luonne. Oppilaiden ja opettajien ryhmäkeskustelussa annetaan osallisille apua yhteisymmärryksen löytämiseksi. Ristiriitatilanteet valjastettaisiin toimivamman työyhteisön rakennuselementiksi. Sovittelu olisi ristiriitatilanteiden työstämistä yhteisten pelisääntöjen avulla.

Sovittelun tavoitteita olisivat siis

1. Oppilaiden elämän hallintataitojen kehittäminen.
2. Ristiriitatilanteiden käsittely pelottomasti, työyhteisöä rakentaen.
3. Yhteistyömahdollisuuksien luominen.
4. Vuorovaikutustaitojen ja ratkaisukeskeisten toimintatapojen harjoittelu.

Opinto-ohjaaja Petri Niemi

Puopellon koulu

Sepänkatu 11

20700 Turku

02-26 29 202